

DELAVEC

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Šelenburgova ulica št. 6/II.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ)

Izkaša vsako soboto.

Stane posamezna številka 75 p,
mesečno Dn 3.—, celoletno
35 Dn. — Za člane izvod
po 60 para.

Oglaš.: prostor 1X55 mm
1:50 Dn.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.

Rekopisi se ne vračajo.

Reklamacije so poštnine
proste.

Proslava praznika Dela.

V „Strokovni komisiji“ in v „Zvezi nezavisnih organizacij“ združene strokovne organizacije bodo praznovala 1. Maj s skupnimi prireditvami.

Podružnice naših strokovnih organizacij naj nam nujno sporoče:

1. Kraj, kjer se bo vršil manifestacijski shod.
2. Ob kateri uri se bo ta shod vršil.
3. Če žele govornika in katerega žele.

Nujni odgovor pošljite na naslov Strokovne komisije za Slovenijo, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr.

Predsedstvo S. K. za Sl.

Prestana kriza.

(Potek in sklepi plenarne seje Strokovne komisije.)

Zmotili so se oni »sodrug« ki so pred par meseci bahali, da imajo Strokovno komisijo že tako podminirano, da jo lahko spuste vsak trenutek v zrak. Nedeljska plenarna seja SK je pokazala, ne samo, da je kriza naših organizacij premagana, temveč da je enotna volja že prekomadila ono višino, na kateri smo bili pred razkolom.

Sicer so štele naše organizacije pred razkolom večje število članstva kot jih imamo sedaj, a ostalo jih je preko 10 tisoč, kar je vsekakor za Slovenijo visoka številka, katere niti polovico ne doseže nobena druga delavska organizacija.

Če pa primerjamo duševno in moralno visočino našega članstva, h katerikoli drugi organizaciji, pa stojimo proti njej kakor organizirana armada proti čredi ovac.

Bill so težki dnevi, ki so jih preživljale naše organizacije.

Politični razkol je ustvaril svoje tajne celice tudi v naših organizacijah. Mlado in neizkušeno članstvo, ki ni imelo nikakršnih izkušenj, ni bilo težko vznemiriti in ga pripraviti k dejanjem, katere preizkušeni borci nikdar ne napravijo. Smisel za skupnost in disciplino pa ni mogoče vcepiti niti z lepimi ali trdimi besedami, temveč je treba dolgotrajnega požitvalnega in sistematičnega dela.

Tako se je zgodilo, da so razcepili strokovne organizacije problemi, ki za naše razmere niti na dnevnem redu niso bili.

Na drugi strani je pa takratno vodstvo naših strokovnih organizacij vse premalo vpoštevalo eloten položaj, ni upoštevalo novega časa in novih razmer in je skušalo z zastarelimi pripomočki urediti notranje razmere v organizacijah. To stremljenje vodstva pa oni člani, ki so v pokret žele prišli in ti so bili v ogromni večini — niso razumeli, zato tudi vodstva niso podpirali pri izvedbi raznih ukrepov.

Razmerje je bilo tako, da se voditelji niso uživali v mišljenju mas in mase pa istotako svojih voditeljev niso razumele. Na ta način je prišla kriza in vse njene posledice.

Marsikomu se je gabilo, ko je v organizacijah nastal boj med »mladimi« in »stariji«. Ali ta boj je bil posledica novega časa in novih raz-

mer, zato je moral priti in je bil neizbežen. V tem boju je mladina zmagala in sprejela vodstvo organizacij v svoje roke. Ta dogodek je zaključil drugo fazo v krizi, ki je imela znak popolne zmage mladih stremljenj.

Kakor pa ima vsaka stvar svojo sočno in senčno stran, tako se je tudi tukaj pokazalo, da slede revolucijam — evolucije. Mladina je prinesla s soboj mlado in silno energijo, voljo do dela, skratka ves mladeniški ogenj. In kazalo se je kakor vselej tako tudi sedaj, da dobra volja sama še ne zadostuje, da je treba tudi znanja, izkušenj in hladnega računanja. Prodrlo je spoznanje, da ni mogoče graditi vse znova, temveč je treba prilagoditi stare izkušnje novim časom.

Prodrlo je spoznanje da so besede, ki so jih govorili stari sodrugje dobre, treba je le te stare nauke in besede spremeniti v dejanja.

Treba je torej pritegniti stare sodrugi, da bodo svetovali in učili, mladina naj pa te nauke z vso mladostno energijo izvede v življenje.

Pri starih in mladih je to spoznanje prodrlo, iz nasprotnikov postajajo zopet sodrugje in tako je končana tretja in zadnja faza krize, ki je resno ogrožala obstoj naših strokovnih organizacij.

Treznosti in uvidevnosti starih sodrugov in odkritosrčnosti in železni volji mladine se imamo zahvaliti, da je kriza prestana prej, predno je mogla buržoazija to trenutno slabost delavskega pokreta izrabiti v svoj prid. Kapitalizem si je v tem času sicer nekoliko opomogel, a temeljev delavskega gibanja vendarle ni omajal.

Plenarne seje SK so se udeležile razum organizacije lesnih delavcev, vse druge organizacije. Tudi lesnim delavcem, katerih ni nihče izganjal, so vedno odprta vrata SK, treba bo le, da njihovo članstvo pozove nekatere sodrugi k redu in da se bodo tudi oni brez pridržka podvrgli vsem onim normalnim in materialnim obvezam, ki jih imajo vse ostale strokovne skupine enakomeren napram SK.

Knjige in računi SK, ki so bili pod starim vodstvom precej zanemarjeni, je novo vodstvo pregledalo

in uredilo vse do leta 1918 nazaj, tako, da je bila na seji predložena popolna bilanca čez vse delovanje. Kontrolna komisija, kateri je bil pritegnjen tudi uradni revizor je po dolgotrajni kontroli konstatirala, da je na novo preurejeno moderno knjigovodstvo in bilanca v popolnem redu.

Ostale točke dnevnega reda, ki so bile temeljito predebatirane, in o katerih bomo še obširneje poročali, so bile skoro soglasno vzete na znanje.

Proti politični reakciji.

Zveza neodvisnih strokovnih organizacij nam je sporočila, da priredi v nedeljo 22. t. m. protestne shode proti zakonu o zaščiti »države« v naslednjih krajih: Ljubljana, Maribor, Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Kočevje, Rajhenburg, Velenje, Krmelj, Zabukovca, Huda jama, Jesenice, Kamnik in Litija.

Sicer smo dobili to poročilo že pred tednom dni, vendar smo morali čakati, da zavzame plenarna seja S. K., ki se je vršila preteklo nedeljo, svoje stališče temu vabilu in tako se je stvar zavlekla.

Plenum S. K. je glede vprašanja sodelovanja z »Nezavisnimi« odločil, da nima nič proti skupnim akcijam, nasprotno jih še pozdravlja kot sredstvo za zbližanje proletariata in kot spodbudo proti mrtvili v proletarskih vrstah.

Zato se bo v S. K. združeno delavstvo udeležilo po možnosti vseh akcij, če ne bodo govorniki nezavisnih (kakor je bilo to dosedaj v navadi) izrabljali te prilike za razbijanje naših organizacij.

Glede akcije dne 22. t. m. pa moramo pripomniti, da je S. K. odločila, da se v onih krajih, kjer sklicujejo nezavisni svoje shode priporoča tudi našim članom, da se teh shodov udeležijo. Po možnosti bo predsedstvo S. K. na te shode delegiralo svoje govornike.

Težkoče so le v tem, da prirejajo na to nedeljo tudi nekatere naših organizacij svoje prireditve, katere so pripravljale že več tednov in se jih ne dá preložiti. Tako praznuje zagorska podružnica rudarjev razkritje svoje zastave in podružnica kovinarjev na Teznu pri Mariboru in na Fali bosta istotako razvili svoji

Današnjemu poročilu naj pridamo le še to, da smo čutili, ko smo se razhajali, novo moč in novo veselje do dela. Kakor nebo po viharju, tako se je razčistilo ozračje v naših vrstah. In zavest, da se ne bomo več bojevali med seboj, temveč da bomo skupno udarili po skupnemu nasprotniku nam daje moč in zavest, da bomo zmagali.

Z visoko dvignjenimi glavami, mladini in starini, smo se razšli vsi z enim geslom:

Kdor ni z nami je proti nam!

zastavi. Poleg tega ima pa še »Svoboda« svojo letno skupščino, kamor bo odšlo istotako precejšnje število sodrugov, kateri bi sicer lahko nastopili kot govorniki na teh shodih. Vendar bo pa S. K. vsaj v važejših krajih odposlala svoje govornike. Za drugič bo pa treba vpoštevati take zapreke in se bodo morali taki protestni shodi pravočasno organizirati.

Glede protesta samega je pa treba povedati, da so govorniki naših organizacij že sedaj porabili vsako priliko v to, da so pojasnili škodljivost tega zakona za cel delavski pokret. Kajti ta zakon prepoveduje javno udejstvovanje onih sodrugov, s katerimi se v končnem cilju sicer strinjamo le pri vprašanju taktike. (pot k temu cilju) so nastale l. 1919 razlike, ki so razdvojile delavski pokret.

Če hočemo to razdvojenost zopet odpraviti, če hočemo delavski pokret zopet združiti, za kar je na naši strani dovolj volje, moramo najprvo otvoriti prosto debato, da si dopovemo, kaj nas loči in da v tej debati te vzroke odstranimo.

Ker je pa onim sodrugom ta prosta debata vsled vladnega nasilja prepovedana, zato vlada v delavskih vrstah še nadalje nejasnost, ki preprečuje delo za zedinjenje.

V interesu ozdravitve pokreta je torej, da se te nejasnosti odpravijo, zato zahtevamo tudi mi v imenu onih tisočev delavstva, ki so organizirani pri nas, ki tudi žele zedinjenja in jasnosti, da vlada svoje nasilje ukine!

Proč z nasiljem!

Doli z reakcijo!

Mladinsko gibanje.

Zbudimo se!

Od zore do mraka so naše roke tam, kjer se ustvarja: pri orodju. In vendar prav težko živimo. Delamo veliko, a zraven tega mnogo manj jemo. Mladi smo, treba je nam življenja, treba bi nam bilo, da se podamo v svet, a mesto tega nas silijo v temne tovarne. Pri silnih strojih, ki jih je rodila človeška znanost v stoletjih, zidamo brez prestanka nove dobrine; vse, kar človeško oko privlači, zanima in občuduje, vse to je naše delo. Zeleznice..., lokomotive, vozovi širom sveta, vse to svet občuduje, a peče nas, ko vemo, da je vse to obliko z znojem tisočih mladih proletarcev. Zato se bojujemo za boljšo družbo, ki bo z nami ravnala pravičnejše.

Nimamo sredstev, da bi si zboljšali to obupno življenje, nimamo denarja, da bi si nabavili boljšega kruha, boljše obleke. Gole roke imamo, s katerimi nam je dana možnost, da si vsaj golo življenje obdržimo. Mnogo nam manjka, da bi lahko rekli: za jutri sem preskrbljen. To nas sili, da mnogo premišljujemo o krivični družbi. Mi smo prepričani, da smo svobodni, kadar garamo, a ne takrat, kadar zahtevamo za naš trud tudi poštenega plačila.

Če pogledamo okoli sebe vidimo, da nismo sami. Od strani nas nekoliko gledajo otroci onih, ki jim prodajamo vsak dan vse svoje moči. Toda ti otroci nimajo rok, ki bi delale to, kar delajo naše. Stiriindvaj-

set ur na dan imajo časa za igranje, za godbo, za lepo znanost, za potovanja in podobne lepe reči; razumljivo je, da niso niti lačni, niti raztrgani. Mi se moramo zadovoljiti tudi s črnim kruhom, zanje je bel kruh na izbiro. Vsi ljudje torej ne živijo enako.

Ne samo to! Oni ne delajo niti toliko, kakor mi! Kaj še! Delo, ki ga opravijo, jim služi le v igračkane in zabavo. Ali delajo morda njih starši? Tudi ne! Priganjajo nas pri delu, kupičijo bogastvo in nam znižujejo plače. Tisti, ki ničesar ne delajo živijo torej od dela onih, ki imajo le svoje gole roke.

Pri naši plači, ki nam jo dajejo za trudapolno delo, vedno odtrgujejo in jih zmanjšujejo. Na ta način nakupičijo mnogo bogastva. S tem bogastvom lahko kupujejo tovarne, širnata polja, zemljo in podobno. V te tovarne pridejo zopet delavci, ki se za majhno plačo trudijo od jutra do poznega večera. V tovarni delajo tovarniški delavci, na polju poljski delavci (mali kmetje in kočarji). Delavci sejemo, žanjemo, celo na mizo spravimo, a pojedjo in porabijo drugi. Malo je teh ljudi, zelo malo, a porabijo vse, kar pridelajo milijone in milijone ljudi. Le malo, prav malo smo deležni naših sadov mi sami, ki smo te sadove pridelali. Koliko dobimo od teh sadov? Toliko, da si zadostimo sproti vsakdanjim potrebam. Za več dni nismo nikdar preskrbljeni. To kar torej pridelamo mi, to pograbi nekaj ljudi, ki po svoji volji privoščijo malenkost tudi nam, toliko, da prihodnji dan zopet lahko iz nas izžemo nove, obilnejše sadove.

Na svetu imamo torej ljudi, ki ne delajo, a jedo in ljudi, ki z delom vzdržujejo človeški rod. Med druge ljudi spadamo in se prištevamo tudi mi. Ničesar nimamo, kar bi nas brez dela vzdrževalo. Imamo le eno, kar

nam nihče ne more vzeti in to je naša moč, ki jo rabimo pri delu. Ako smo torej v službi kakšnega podjetnika ali tovarnarja, mu moramo za neko plačo delati, torej porabimo nekaj svojih moči in sicer zato, da dobimo od tovarnarja denar, s katerim si kupimo hrano in obleko. Svojo moč, ki jo porabimo pri delu, torej tovarnarju prodamo za denar. Tovarnar pa nam za to našo delavno moč dá le toliko, da moremo živeti in da lahko potem še nadalje kupujemo našo moč. Nam ne da toliko, kolikor je vredno delo, ki smo ga napravili. To kar smo mu mi napravili potem za drag denar proda in si s tem nakupiči denar.

Ljudje se torej delijo v dve vrsti ali razreda. Vedno vlada en razred nad drugim. Tisti razred, ki vlada, poseduje vse tovarne, vso zemljo, dasi je v veliki manjšini. Veliko večino pa imajo tisti ljudje, ki jih vlada dajoči razred tlačit in izkorišča. Prvi razred je razred kapitalistov, drugi razred proletarcev. Kapitalist kupi od proletarca za mal denar telo in dušo. V tovarni zmuči delavca kapitalist telesno, v pisarni pa zmuči uradnika, ki je ravnatko proletarec, kakor delavec v tovarni, duševno. Oba pa delata in se mučita v celem svojem življenju za podjetnika. Delavcu poleg tega zastrupi in uniči duševno s časopisi, kinematografi, alkoholi in podobnimi zahrbtnimi sredstvi. Devet delov ljudi mora prodajati desetemu vse svoje zmoglosti: zrtujejo mu telo in dušo.

Kako bomo našli na naši poti do boljše družbe izhod iz te sužnosti?

Misli, premišluj, da boš spoznal resnico! Čimprej boš spoznal, tem bolje bo za te. Najhujše je, če prideš do spoznanja takrat, ko te skrbi in te življenje privedejo na rob groba.

Žrtvam na barikadi.

24. IV. 1920. — 24. IV. 1923.

En sam, neizbrisen spomin se je vlegel na srce slovenskega proletarijata v tisti dobi, ko je s svojimi telesi zahteval kruha od tistih črnih trinogov, ki so z mirnimi rokami v belih rokavicah vrgli na Zaloško cesto parolo: »Nimamo kruha za vas!«

Sklonil se je duh pokorščine. S ponosom na obrazu je sestradani in raztrgani proletarijat stal tam med dvema bolnicama — oh, kakor bi slutil, kaj ga čaka.

S samokresom in sabljo v roki je prikorakal bataljon, bajoneti so se

bliščali, sablje so prasketale in — krvavo solnce je posijalo na štirinajst nedolžnih žuljastih življenj, z od dela skrivljenimi hrbtišči. Zabodeni in ustreljeni so ležali v mlakah lastne delavske krvi.

Ali so vedele mrzle sabljine ostrine, kakšna življenja so pokončale?

Ali so vedeli koščki svinca v puškinih ceveh, da gre njih pot naravnost v delavsko srce?

Ali so vedeli, plačani hlapci, da more lastne brate?

pocedila po kamnitem hodniku, na obraz pa so mu kanile potne kaplje strasti — one kaplje, ki so se mešale v trpljenje, v prašnih strojnica in z brati v robstvu sužnosti.

Na trgu pa je drvela masa naprej po ulicah. Šipe v oknih so zaropotale, kamenje je letelo v prozorna stekla. Policijski kordon je bil pretrgan. Rolet pri prodajalni so škripale, prestrašeni, s parfumom, pudri našminkani gospodični je padel monokel na tla in se razbil, ko je pogledala skozi okno. Gospodu se je razbila čaša kave, ko je priletel kamen skozi kavarniško okno — oh kava po novem črnem fraku. Sredi ceste pa je ležal razbit, dragocen avto in črn zmečkan cilindri v prahu.

Masa pa je drvela kakor povodenj. Razbita pošta, ustavljeni tramvaji, prevrnjene kočije, kaos sredi kaosa.

Zmage pijana, strasti razuzdana množica je uničila vse, kar ji je prišlo nasproti.

Tedaj se je oglasil v vojašnici rog — tromba je zapela. — alarm. Skozi vrata so drvele bliščeče postavice, oborožene s svetlim orožjem enakomerno kakor na vežbališču. Glas

Prvo mrtvo, drugo živo orožje, s katerim hoče kapital uničiti samozavestno delavstvo.

V mrzlih proletarskih grobovih počiva štirinajst človeških src, ki so bila polna plemenitosti in razredne zavesti. Ko smo jih spremili do hladnega groba, so stotine in stotine tihih in samozavestnih ljudi stopale za krstami in njih imena so ostala neizbrisna v njih srcih.

Še nekaj dni se je vjedala prelita nedolžna kri v prah Zaloške ceste, ob zidu smo še videli prestreljene luknje, ki so se umaknile in niso hotele skozi sestradana telesa, dolgo je bil nesrečni kraj razrit, sledovi delavske zmedenosti so se daleč naokoli poznali.

Ni končan naš boj s smrtjo štirinajstih ljudi!

Socialna politika.

Atentat na 8 urnik na železnica! Ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani je izdalo na vlakospremno in strojno osobje neko odredbo, v kateri pozivlja omenjeno osobje, da naj v prostem dnevu, ki mu pripada po turnuzu, vozi izredne vlake iz Ljubljane proti Postojni; zato je obljubilo ravnateljstvo osobju sledečo odškodnino: za strojevodje po 100 Din, za vlakovodje 75 Din in sprevednike ter zavirake po 50 Din vsakokrat; s tem hoče ravnateljstvo loviti kaline, ter pridobiti železničarje radi mizerne plače, ki jih imajo, da bi začeli kršiti osemurni delavnik, dasiravno sedanji turnuzi ne odgovarjajo 8 urnemu delavniku, to pa radi tega, ker imajo tovarni vlaki velike zamude, tako da traja vožnja od 16 do 20 ur. Vsak železničar ve, da imajo vlaki velike zamude, da se osobje niti dovolj odpočiti ne more, tem manj pa, ako pride ves premočen domov, da bi posušil svojo obleko. Zatorej je ta odredba, katero je izdalo ravnateljstvo Južne železnice, okinčana z raznimi odškodninami, da bi s tem lažje lovila v zanjke. Kapitalizem se vedno drži reka: kadar se konja lovi se mu ovsamoli in kadar se ga vjame se mu bič pokaže. Tako se bo zgodilo tudi z železničarji, ako bodo nasedli na to limanico. Uprava bo nekaj mesecev plačevala, potem pa preuredila oziroma skrpucala turnuz tako, da bodo morali obračati v petih in šestih urah, kakor je bilo za časa žalostnega spomina postajenačelnika Gutmana. S tem pa bo odtegnila tudi sedanjo odškodnino, to se pravi o enem in drugem slučaju nezgode uprava ne bo hotela ničesar vedeti, ter

O črnih trinogih in njih hlapcih bo še govorila zgodovina delavskih bojev!

Tudi na tisto krvavo solnce, ki je tisto jutro sijalo in metalo svoje žarke na Zaloško cesto, ne bomo pozabili.

Nismo še zmagali, a naša cesta pelje do zmage.

Idimo v vrste, razvrstimo se v bojno fronto. Zavedajmo se vedno, da se brez nas ne vale oblaki dima iz tovarniških dimnikov, vsaka lokomotiva obstane med dvema postajama, ako to hočemo vsi ponižani in razžaljeni, brez rude ni obratov.

Žalost in jeza na preteklost, veselje in pričakovanje na bodočnost nas obdaja na žalostni večer in na to veselo jutro.

se bo izgovarjala, da je osobje prostovoljno opravljalo čezurno delo, katero je oškodovala, ter si bo s tem umila roke in odklanjala vsako odgovornost; na ta način bo dosti železničarjev, ki bodo obsojeni v ječo pa ne mogoče samo za 24 ur, ampak kdor pozna naše zakone, od 6 mesecev do 5 let, istočasno pa bo tudi odstavljen. Tukaj ne bo pomagal več izgovor: nisem bil spočit, ampak sodišče bo reklo, zakaj ste pa šli v službo, ako niste bili spočiti? Zatorej železničarji, ne dajte se prestopiti. Čuvajte 8 urnik, organizirajte se, ker v organizaciji je moč.

s Tako se ščiti delavstvo! Ministrstvo za prehrano na Češkoslovaškem je izdalo odlok, kjer prepoveduje vsako najmanjše zvišanje cen sladkorja, ker so zahteve sladkornih tovarov po zvišanju cen nedopustne. Vsak poskus, ki bi ne upošteval te odredbe, naj se naznani oblastem, ki se pečajo z oderuhi. (Pri nas teh oblasti sploh nimamo.) Kaj stori naša vlada proti verižnikom in navijalcem cen?

s Pokojnine vdov na Angleškem. Poslanci Delavske stranke v angleški spodnji zbornici so predložili resolucijo, v kateri zahtevajo državne pokojnine za vdove, ki morajo preživljati nepreskrbljene otroke. Resolucija govori tudi za matere in otroke v družinah, v katerih je postal oni, ki je preživlja delanezmožen ali katero je oče zapustil. Radi pomanjkanja finančnih sredstev je angleška vlada obljubila, da stori potrebne korake. Zaenkrat pa je bila resolucija odklonjena z večino 64 glasov.

Podlistek.

Janko Telban:

Sredi kaosa.

Tako je prav. Nismo več sužnji, prosti svobodni ljudje hočemo biti, streti okove, naša je moč. Zatorej vam kličem: »Naprej za svobodo zlato, kdor ni z nami je izdajalec proletariata. Živela proletarska revolucija!«

»Živijo!«

»Naprej za pravico našo!«

»Stojte tovariši, stojte!« Na balkonu je stopil stari kovač Zagar. Odkrita glava, srebrno beli lasje so mu padali raz čelo in s tresočo roko se je oprijel ograje. V duhu je preletela pred njim slika bodočnosti in gorje mu je stiskalo srce, ko je videl nahujskano množico.

»Tovariši, čujte besede vašega sotrpina, vse je laž, kruta laž!«

»Dol ž njim!«

»Kapitalistični suženj!«

In tiste roke, ki so bile pokrite z žulji njihovih sotrpinov, so ga vrgle skozi vrata na hodnik, da je zadel ob rob zidu z glavo. Rdeča kri se je

alarma je vel po zraku in se odbijal po zraku, se odbijal ob stene palač, v daljavo, po celem mestu...

»Na barikade, na barikade!«

Tisoč rok je prišlo razbite vozove, iz prodajalen so romale omare, mize, pulti, vse kar je prišlo pod roko. Barikade so rastle. Iz oplenjene puškarke delavnice se je razdelilo petintrideset pušk.

Po nezasedenih ulicah so prikorakale čete, svetli bajoneti, močje navajeni discipline in na oghu trga so stale strojne puške, pripravljene, da prično deževati z blagohotnim dežjem svinčenimi kroglicami. Pred barikadami so se ustavili vojaki, ni bilo še povelja naprej. Za barikadami so bili razburjeni duhovi in se mirili vprašaje se: »Kaj pa sedaj?«

»Mi vstajamo!« je zavpil govornik z jutranjega shoda.

»Mi vstajamo!« je zavpila množica in tisoč rok je vzdignilo težka kladiva, sekire in petintrideset pušk v zrak.

Mirno je preteklo popoldne, napravljaj se je mrak. Po ulicah so zagoreli ognji in temne postavice so se dele, krog njih pa močna tišina, samo koraki vojaških patrolj so odmevali po kamnitem tlaku.

Vmes pa je pela žaga in mizarji so utrjevali barikade. Vojaki so sedeli po pragovih zaviti v tople plašče in puške so imeli med nogami. Po sredi ceste pa sta korakala častnika tiho med seboj govoreč.

»Proklete neumno so napravili, je dejal Eric svojemu stanovskemu tovarišu, nadporočniku Albertu. — Čemu so razbili vse, kaj jim to koristi. Iz oropanih trgovin se bodo najedli, napili danes, mogoče jutri, pojutrišnjem in potem? Vojaštvo jih bo sklonilo, pometalo v ječe in uboge družine bodo jokale doma, brez kruha, brez pomoči.«

»Pazi, da te kdo ne sliši, moglo bi ti škodovati.«

»Pusti prijatelj, ne zameri. Jaz čutim z njimi, oče moj in mati sta bila tudi delavca. In ko vse to premišlujem, se mi zdi, da sem tudi jaz, mi vsi da smo proletarci. Toda nas veže dolžnost in ta je trda.«

»Povej to tvojim podložnikom pri kompaniji, misliš, da te bodo razumeli? Z veseljem ti poženejo kroglice v srce.«

»Imaš prav.«

Ognji so pogasili in temna noč je legla na oborožene može.

(Dalje prih.)

Protestni shod proti zakonu o zaščiti „države“ se bo vršil v Ljubljani v soboto 21. aprila ob pol 8. uri zvečer v dvorani Mestnega doma.

s Češkoslovaške zbornice za konzum in delo. Češkoslovaška vlada bo izdala v kratkem zakonski načrt, po katerem naj se ustanove zbornice za konzum in delo. Te zbornice naj bi varovale ročno in duševno delavstvo pred prevelikim kapitalističnim izkoriščanjem ter naj vzravna gošpodarske in soc. razmere med širšimi sloji. Zakon predvideva sledečo delitev te zbornice: 1. oddelek za konzum, ki ima sledeč delokrog: peča se s tržnimi cenami, ki jih naj urejuje v skladu z inozemskimi tržnimi cenami, razpravlja o preizkušnjih ali previsokih cenah življenskih potrebščin, zatira in onemogočuje verižništvo s konkurenco na trgu, se bori proti združenim kapitalistom, propagira direktni nakup (n. pr. moko naj se ne kupuje preko trgovca od mlinarja, temveč se jo kupi kar naravnost od mlinarja). Ti oddelki imajo tudi nalogo: zbirati natančne podatke o padanju in dviganju cen, zbirati statistike itd. 2. oddelek za delo: sodeluje pri mezdah, delav-

nih, stanovanjskih, gošpodarskih in kulturnih vprašanjih. Razpravlja nadalje o vrednosti duševnega in ročnega dela. Skrbi za izvrševanje zdravstvenih, higijenskih in varnostnih naredb za delavnice in pisarne. Nadalje sodeluje pri zboljanju socialne zakonodaje, nadzoruje obrt in industrijo. Zbornice se dele v: okrajne, deželne in državne zbornice. Okrajne zbornice imajo po 24 članov z 8 namestniki; deželne zbornice imajo po 48 članov in 16 namestnikov; državna zbornica pa ima po 60 članov in 20 namestnikov. Volitve se vrše v vsak oddelek posebej: v konzumne oddelke volijo konzumne zadrage, vsi neorganizirani konzumenti in vpokojenci. V oddelke za delo volijo obratni odbori, zaupniški odbori, duševni delavci, letni delavci, služničadi. Ta zakonski načrt ima edini namen, da se konsolidira gošpodarsko življenje v Češkoslovaški in naj služi kot nekaka odškodnina za doprinešene vojne žrtve. Kje smo s takimi načrti v Jugoslaviji?

stvo v bodoče plačuje točno in prostovoljno svoje tedenske mesečne prispevke. V ta namen se pobira vsako nedeljo popoldne v društveni sobi članske prispevke.

Zahvala. Vsem sodrugom in sodružicam porcelanske tovarne L. R. Schütz v Li-

bojah se pristočno zahvaljujem za znesek 75 dinarjev, ki so mi ga darovali v času moje bolezni. — Franc Kos

Češki kemični delavci. Kemična industrija je na Češkem zelo ogrožena, ker je delavstvo vseh velikih kemičnih tovarov v stavki. Pridružili so se mu še delavci manjših tovarov na severnem Češkem.

Usnjarska stroka.

Gbeni zbor Osrednjega društva usnarjev v Mariboru se bo vršil v nedeljo, dne 29. aprila t. l. ob 9. uri v gostilni pri Zlatem konju v Mariboru, Vetrinjska ulica, s sledečim dnevnim redom:

1. volitev verifikacijskega odbora;
2. poročilo načelstva;
3. poročilo tajništva;
4. blagajniško poročilo;
5. poročilo nadzorstva;
6. volitev načelstva in nadzorstva;
7. predlogi in nasveti (slučajnosti).

Smernice, ki naj služijo podružnicam za izvolitev delegatov so: na vsakih 50 rednih članov pride en delegat. Podružnice določijo posebno povalila. Na predvečer, to je v soboto, dne 28. aprila ob 5. uri se bo vršil pregled knjig, zato preglednike naprošamo, da pridejo v Maribor že v soboto 28. aprila. — Osrednji odbor.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam usnjarske tovarne Freund v Mariboru za nabrano vsoto Din 102,65, katero so mi v času moje bolezni darovali. — Franc Jančič.

Rudarska stroka.

Socialno vprašanje rudarjev. Marikdo si bo mogoče predstavljal, da se rudarjem najboljše godi, ker se tako malo sliši o njih. A vendar temu ni tako. Položaj rudarjev je v vsakem oziru zelo slab. Glede socialne zakonodaje se še za rudarstvo v naši državi ni skoro popolnoma nič ukrenilo. Še one malenkostne socialne pridobitve, ki so jih rudarji imeli v prejšnji državi, so se od strani jugoslovanske buržoazije poskušale. Imamo sicer zakon o zaščiti delavstva in zakon o zavarovanju delavstva, ki bi morala braniti vsaj nekoliko interese delavstva, ki se pa v resnici v socialnem življenju sploh ne izvajata. V teh zakonih so tudi določbe, da velja ta zakon tudi za rudarje. Vendar si buržoazija domišlja, da morajo zakoni biti v nje- no zaščito, nikdar pa ne smejo biti v korist delavstva. Tako so tudi ti zakoni za naš rudarje ostali le na papirju. Gospodje okoli Trboveljske družbe s pomočjo rudarskih glavarstev, revirskih uradov in ministrstva za socialno politiko so celo zadevo tako lepo spravili v spanje pravičnega, da bi se to vprašanje nikdar ne zbudilo. Cela zadeva je popolnoma v redu. Samo, če se kak rudar kje ponesreči, lahko čaka do smrti na svojo rento: ako si nakopije po vlažnih rovih revmatizem ali jetiko, tako da ne more niti hoditi več in prosi, da se ga pošlje v kako zdravilišče, se mu v tem slučaju kapitalist zareži, češ, zato še nimamo nobenih predpisov. Če pa je kdo, ki kljub vsem naporom in pomanjkanju vzdrži svojo delavno dobo, pa se vendar končno zgrudi pod težo dela, takrat pa se ga spodi takoj na cesto. Da bo zadeva lepše izgledala, bomo povedali sledeče: V nekem c. kr. zakonu stoji zapisano, da mora revež, ki je 30 do 40 let garal za kapitalista, dobiti neko pokojnino v znesku 2—8½ Din

mesečno. Dobi še sicer nekaj kronic draginjske doklade, ki pa s celo pokojnino ne znaša toliko, da bi si privoščil ta revež siane vode. In gospodje iz rudarskih uradov in Trboveljske družbe, ki pravite, da so vse dosedanje rudarske institucije pravične in koristne za rudarje vam povemo, da želimo, da bi bili te milosti deležni vi sami po vaši vpokojitvi. In zelo radovedni smo, kako bi se vi gospodje počutili. Mislimo pa, da bi ne rekli več, da je to pravično. Gospodje okoli zelenih miz sicer to dobro vedo, pa si mislijo, naj le bo tako, samo da mi živimo, če pa delavec pogine, kaj nam zato. Vprašajmo pa se mi rudarji: kje stoji zapisano, da moramo biti brezpraven objekt v krempljih nikdar sitega kapitala? Nikjer! Recimo si: na naših rokah je zapisano, da imamo večjo pravico do uživanja življenja kakor pa tisti paraziti, ki nič ne delajo. Zatorej rudarji, ako smo spoznali, da imamo pravico do dela, imamo tudi pravico do človeškega življenja, mi si moramo to življenje sami ustvariti, ustvariti pa si ga moramo z našim razumom, z našo zavednostjo in pravičnim razumevanjem razrednega boja v močnih enotnih strokovnih organizacijah na marksistični podlagi.

Stavka rudarjev v Lešah. Rudarji rudnika Leše so že ponovno stavili svoje zahteve za povišanje plač, podjetje pa jih je vsakokrat odklonilo. Radi tega so ti rudarji bili prisiljeni, da so dne 12. aprila stopili v stavko, da si na ta način izboljšajo boljše življenske pogoje. Radi tega apeliramo danes na ves zavedni proletarijat v Sloveniji, da bo v slučaju daljše stavke priskočil z gmočnimi sredstvi tem trpinom na pomoč, da se jim omogoči uspešen boj in popolno zmago nad njihovimi izkoriščevalci.

Kovinarska stroka.

Stavka v Subotici. V tovarni vagonov »Ferrum« v Subotici je podjetnik odpustil okoli 200 delavcev. Izprijimi delavci je izjavilo solidarnost še 60 delavcev dotičnega oddelka ter zapustilo delo. Pri istem podjetju se nahajajo v gibanju livarji in pomožni delavci v livarni, ker neče podjetje vpoštovati sklenjene pogodbe. Opozarjamo, da delavstvo ne išče

dela v Subotici. Delavsko časopisje prosimo za ponatis.

Razvite kovinarske zastave na Tezmem. Podružnica osred. društva kovinarjev in sorodnih strok na Tezmem pri Mariboru bo razvila zastavo dne 22. aprila 1923. v prostorih gostilne »Vollmajer«. Začetek ob 15. uri. K udeležbi vabimo vse sodruge kovinarje in delavstvo ostalih strok.

Kemična stroka.

Skupščina. Vodstvo osr. društva kem. del. v Ljubljani bo naznanilo v prihodnji številki dnevni red tretje redne skupščine osred. društva kem. delavcev. Istočasno bomo razglasili tudi članska zborovanja.

Hrastnik. Dne 10. aprila t. l. se je vršil strokovni shod kem. delavcev. Shod je otvoril in mu predsedoval s. Jazbec. Na shodu sta poročala

s. Reje in zastopnik Strokovne komisije s. Kaiser. Po končanih govorih se je razvila precej burna debata, ki bo imela mnogo uspehov v razčiščenju zamotanega položaja. Svetujemo pa hrastniškemu delavstvu, da se razprave na shodih, predavanjih, sestankih in sejah vrše točno po naznanjenem dnevnem redu. Delavstvo je na shodu sklenilo sledeče: član-

Spored manifestacij v Celju 1. maja.

Ob ½8. uri zbirališče v Štorah za štorske sodruge; točno ob 8. odhod v Celje z godbo in zastavo na čelu. Zbirališče v Celju točno ob 8. uri v Gaberjah pred gostilno Svetel. Ob 9. uri odhod iz Gaberj v mesto na Dečkov trg k javnemu slavnostnemu zborovanju. Po zborovanju obhod po mestu in nazaj v Gaberje pred gostilno Svetel, kjer je za Celjane razhod, štorovski sodrugi pa odkorakajo korporativno nazaj v Štore, kjer je razhod.

Namesto popoldanske veselice,

ki se je vsako leto vršila, se priredi izlet z zastavo v Laško in Hudo jamo, kjer se vrši tudi javno slavnostno zborovanje na prostem. Za izlet bo zbirališče pri kapucinskem mostu ob ½2. uri v Gaberjah pred gostilno Svetel pa ob 1. uri.

Opozarjamo vse celjske in štorovske sodruge, ki imajo količkanj proletarske zavesti in če jim le čas dopušča, da se izleta, ki ga še celjsko kot štorovski delavstvo ni imelo, gotovo udeleži. Pokažimo, da smo proletarci bojevniki in obiščimo tiste sodruge, ki so tam.

Naši grobovi.

† Karol Mirtič. Iz vrst ljubljanskih kovinarjev je odšel v največjih viharjih naš sodrug in sobojevnik Karol Mirtič, livar Strojnih tovarov in livaren v Ljubljani. Sodrug! Odšel si od nas za vedno. V teh burjih časli, ko nam je dobrodošel vsak delavski borec, Te bomo še mnogokrat pogrešali. Ker pa zidamo in vidimo našo zmago v organizaciji, ki si jo Ti sam z nami gradil in pa v zavednosti naših sodrugov smo prežeti z upanjem na skorajšnjo zmago. Do tedaj pa Ti bodi mirzi grob lahek! Po zmagi se Ti bomo radi pridružili.

† Ivan Aplene. Naznanjamo vsem sodrugom tužno vest, da je dne 12. aprila t. l.

po kratki in mučni bolezni umrl naš sodrug Ivan Aplene, cinkarniški delavec.

Sodrug in delavski tovariš! Šel si od nas in nas zapustil pri neizvršenem delu, pri katerem si Ti tako požrtvovalno sodeloval. Zapustil si ženo in dva nepreskrbljena otroka, ki bosta povpraševala mnogokrat po tebi — očetu, toda nikdar, nikdar več se ne boš zbudil iz večnega spanja. Tudi nam igrajo solze v obeh in naša srca se krčijo, ker si odšel iz naših bojnih vrst; toda v duhu ostaneš med nami, dokler ne pridemo tudi mi za teboj. Počivaj v miru naš sodrug in delavni tovariš Ivan Aplene!

Dopisi.

Prevalje. Ker se tukaj besediči o našem drž. nadzorniku Brusu sedaj, ko smo v mezdnem gibanju pošiljamo premogarji naslednje vrste. Kaj je Brus? Brus je veren krščanski mož, ne zato, ker nosi ljubezen do bližnjega na jeziku, ampak zato, ker je dnevno v cerkvi. Brus je jamski strokovnjak, ne zato, ker še nikoli ni prišel v jamo (on jo pozna samo od zunaj), ampak zato, ker pozna zgodbo o Danielu v levji jami. Brus je agrarni strokovnjak, ne zato, ker po nizki ceni prodaja seno v jeseni, ter ga drago plačuje spomladi, ampak zato, ker ve, da jamski konji žo seno ne pa premoč. Brus je varčen, ne zato, ker pusti delavstvo stradati pri nizki mezd, da se vse zgraja, ampak zato, ker od zaslužka delavcev plačuje svojo dekle s približno 12.000 Din na leto. Brus je usmiljen, ne zato, ker je vzel delavcem koščke travnikov, na podlagi katerih so si redili koze in imeli mleka za tuberkulozo in sestradano svojo dečo, ampak zato, ker sam pravi, da je usmiljen.

Brus je uslužen uradnik, ne zato, ker se na sklepe agrarnega urada v Mariboru, ki jih je sekvester sopodpisal ne ozira, ampak zato, ker kljub tem sklepom oddaja v najem zemljo onim, ki so izrenco izključeni iz vrst interesentov pri izvedbi določil agrarne reforme. Brus je pravičen ne zato, ker jemlje stare pravice delavcem, ampak zato, ker ne dela tako kakor je delal brutalen nemški ravatelj Steinbach, ki se ni dotikal delavskih pravic. Brus je skrben gospodar, ne zato, ker ne skrbi za jamski les, ampak zato, ker hoče, da brez njega izhaja premoč. Brus je naroden in zaveden, ne zato, ker ne širi ob meji zadovoljstvo med delavstvom, katero čuti: da je tam preko meje več pravičnosti, ampak zato, ker je ponovno povdaril potrebo resnega dela za narod in državo. Brus je najboljši slovenski uradnik na meji ne zato, ker to razen njega nihče ne verjame, ampak zato, ker ga je poslal Piraat semkaj.

Delavsko gibanje.

g Strokovni kongresi. »Savez železničara Jugoslavije« bo imel svoj kongres na Binkošti 20. in 21. maja v Zagrebu. Istočasno bo imel svoj III. kongres »Savez stavbinskih delavcev Jugoslavije« in sicer v Beogradu.

g Splošni upor in nezadovoljstvo. V Budimpešti so stopili v stavko najpreje mestni delavci. Za njimi so pričeli stavkati delavci državnih obratov, stavkati v klavnicah, pekovski pomočniki, delavci v elektrarni in delavci pri mestni aprovizaciji. Policija je aretirala in odvedla v zapore že nekaj sto »sumljivih kolovodij« nezadovoljnega delavstva.

g Zopet pol milijona. Stavbinski delavci v Londonu so se pogajali s svojimi podjetniki za mezdo, ki pa niso uspela. Podjetniki bodo zato odpustili pol milijona stavbinskih delavcev.

g Angleški rudarji v stavki. Rudarji v Walesu (južnozah. Angleška) so stopili v stavko, ker so rudarski podjetniki sprejeli v revirje na delo neorganizirane delavce. Kraji, ki jih prekrbujejo s premogom iz teh revirjev (posebno v srednji Evropi), so zelo ogroženi, ako se stavka kmalu ne konča.

g Kitajsko delavsko gibanje napreduje. Kitajsko delavsko gibanje

se je v zadnjem času močno okrepilo, tako, da je v Pekingu delavstvo pred kratkim zahtevalo zakon za varstvo delavstva, ki naj pride v ustavo. Nadalje so zahtevali pred parlamentom v Pekingu: 8urni delavnik, pravico stavkanja, odpravo nočnega dela za ženske in otroke, pravico organiziranja (v zakonul) itd. Gibanje vodi, kar je zelo značilno, ročni in ne duševni delavci, kakor po drugih deželah. Organizirajo se v tovarni ne-le izučeni, temveč tudi nezučeni delavci. Železničarski organizaciji so priključeni tudi železničarski uradniki, kar omogočuje enotnejše akcije itd. Največje stavke so imeli: mornarji, učitelji, oblačilni delavci, transportni delavci in gledališke igralke. Strokovne organizacije soje deloma na marksističnem temelju, večinoma pa primanjkuje delavstvu politične izobrazbe, ker je gibanje še zelo mlado.

g Kaj zahteva luksemburško delavstvo? Luksemburška strokovna ko-

misija je zahtevala od luksemburške vlade, da izvede njene predloge, ki se tičejo brezposelnega vprašanja in vsebujejo v glavnem sledeče točke: 1. prepove naj se nadurno delo in izvede naj se nedeljski počitek; 2. vlada naj izda vsakih štirinajst dni natančno poročilo o zaposlenosti; 3. vlada naj nadzoruje v sporazumu z delavstvom vse obrate, ki so v teku in ki mirujejo, ki bo urejevala mezde v razmerju s padanjem in naraščanjem cen; 5. izvede naj se enoten zakon o brezposelnih podporah. Luksemburška je deželica, ki pa ni popolnoma neodvisna država. Danes stoji precej pod francoskim vplivom in ima s francosko državo marelkaj skupnega. Tudi delavsko gibanje je tesno vezano s francoskim delavskim gibanjem. Deželica obdaja na eni strani Francoska, na drugi strani pa Nemčija in Belgija.

zadostovala življenjskim potrebam, temveč se morajo zadovoljiti s tem, kar jim ponudi kapitalist. Kultura, civilizacija: to so le velike in lepe besede na jeziku onih, ki so to kulturo in civilizacijo ustvarili.

— Smrtna obsedba prolata Butkiewicza je vzdignila po Evropi mnogo prahu. O takih in podobnih zadevah je nepristransko sodbo težko izreči. Sovjetska vlada je prelata Butkiewicza obdolžila veleizdaje, ki jo evropski meščanski listi zanikujejo. Meščanske vlade prete ruski vladi s prekinjenjem vseh diplomatskih stikov z Rusijo. Ruska vlada se za te pretuje ne zneni dosti in mirno razlaga zarotniške skupine, ki se politizirajo po Moskvi in Petrogradu. Čudno! Ko je umiralo po širnih ruskih počinah 36 milijonov ljudi, evropska buržoazija ni imela toliko srca, da bi si odtrgala od svojih polnih ust nekaj drobtinice, ko pa ruski tri-

bunal izreka nad verskim hujskadem svojo sodbo, se meščanski listi »zgražajo« nad brutalnim nastopanjem ruske justice. Pravica je ustvarjena za vse! Tekoči mesec pride pred delavski tribunal tudi pravoslavni patriarh Tihon in mnogo drugih ruskih svečnikov. Obtoženi so rovarjenja proti sovjetski vladi in izrabljanja verskih čustev ruskega naroda. Buržoazija smatra te korake sovjetske vlade za izvajanje programa ruskih boljševikov proti krščanskim cerkvam.

— Prohibicija v Turčiji. Turška kemalistična vlada je uvedla prepoved točenja alkoholnih pijač s 5. aprilom t. l. Nobeno podjetje ne sme izdelovati in prodajati alkoholne pijače. Vlada se sedaj pogaja z zavezniško komisijo o izjemnem zakonu za tuje državljane glede uživanja prepovedanih pijač.

Razgled po svetu.

Ljubljana, 16. aprila 1928.

Gospodarskemu propadanju Evrope se Amerika spretno izogiba. Politično se je že davno umaknila s pozorišča. Pojavi se tu intam včasih kot pozvana posredovalka, včasih kot strah, ki ga ni nihče klical. Tako se bo zgodilo koncem aprila, ko se v Lozani zopet skliče konferenca, ki s svojim prvim zasедanjem ni imela sreče. Te konference se udeležiti je sklenila tudi Amerika, katere udeležba je nekaterim zaželjena, drugim pa skrajno neljuba. Med zadnjimi so seveda oni, ki dolgujejo Ameriki ogromne vsote že izza predvojnega; boje se pa Amerike in njenih odposlancev zato, ker pač vidijo v njih kontrolne organe, kako se kaj v Evropi gospodari; kakor se vidi iz dosedanjih izkušenj, ima vse sodelovanje Amerike pri obnovi evropskega gospodarstva le namen izslediti, kje bi prišle Evropi do živega in kako bi pridobila nazaj svoj kapital. Vse besede o človeštvu in podobno so puhlice.

Na Kitajskem vre že dolgo časa. Revolucije so že tudi tam na dnevnem redu. Krvi je sicer že tudi preje mnogo preteklo, a na različne vstaje takozvanih bokserjev smo že skoraj pozabili. V zadnjem času so pa Kitajci pognali s prestola »božjega sinu« to je dosedanjega vladarja in se razdelili v glavnem v dve republiki: severno in južno. Te dni poročajo o srditih revoltah kitajske mornarice, ki povečini pristopa k južno-kitajski republiki. Vse to opazuje Japonska z všečnimi očmi, ker upa, da se odpre njenemu imperiaлизmu na Kitajskem obsežno polje.

Iz Mezopotanije prihajajo vesti o velikih poplavalih. Škoda je ogromna. Značilno pa je, da je tamošnji podkralj dal izgnati arabske delavce, ki opravljajo rešilna dela in sicer ob sviranju vojaške godbe. Ako bi ta ne pomagala, bi seveda svirale strojnice!

Velika žalost, ki se je začela z izbruhom svetovne vojne na francoskih in belgijskih tleh, se sedaj nadaljuje na tleh bivšega nemškega cesarstva. Francoski kapital se maščuje nad nemškim in sicer s sredstvi in na račun ljudstva. Ker Nemčija ni izpolnila obveznosti, katere ji nalaga verzajska pogodba, so se Francozi in Belgijci poslužili sankcij ter polagoma zasedli industrijsko ozemlje ob Reni in Ruhr. S tem hočejo prisiliti Nemčijo na kolena. — Nemci so začeli s pasivno rezistenco, Francozi nato z aretacijami in izrednimi vojaškimi odredbami. Na zadnji francosko-belgijski konferenci, ki se je vršila v Parizu, so zahtevali Francozi in Belgijci od Nemčije, naj se odreče zahtevi, da ne prične preje s pogajanj, predno se ne izprazni ruhrsko ozemlje. — Dalje zahteva Francija od Nemčije 26 milijard zlatih mark za reparacije in to pod pogojem, da se nujirajo njeni dolgovi zaveznikom in Ameriki. Končno pristaja Francija na to, da se sme Nemčija obračati s svojimi predlogi na

vse zaveznike in ne samo na Francijo in Belgijo. Nemški državni kancelar Cuno je pozval delavce zaseđenega ozemlja naj nadaljujejo pasivno rezistenco, dokler se ne razčisti zunanji politični položaj.

Velikonočni prazniki so ustavili delo več konferenc, od katerih nas je posebno zanimala konferenca naše in italijanske komisije v Opatiji, ki se je bavila z ureditvijo reškega in baroškega vprašanja. Uspehov seveda ni imela in se sestane v kratkem času ponovno. Baje se bo sedaj nadaljevala v Florenci. Ako se ne doseže uspeh z direktnimi pogajanj, bodo naprosili švicarskega zveznega predsednika za posredovanje.

Med Jugoslavijo in Grško vlado je že dalje časa napeto razmerje, ker zavlačuje grška vlada rešitev vprašanja takozvane svobodne luke v Solunu. Po mirovni pogodbi nam je določen del solunskega pristanišča za trgovinsko uporabljanje. Naša diplomacija je dosegla tako sijajne uspehe, da nam šibka država na jugopeto leto po vojni ne izpolni striktnih in jasnih pogojev.

Pač pa se ji je posrečilo dobiti iz Francije posojilo 300 milijonov frankov, ki ga uporabi država za oboroževanje in druge potrebe, kakor sramežljivo pristavljajo vladna glasila.

Dne 18. marca so se vršili v Jugoslaviji zgodovinski dogodki. Z našim se je posrečilo radikalcem sklepati večino, z demagogijo je potegnil Radić v svoj tabor Hrvate in računajoč pač na zaostalost Slovencev je zbral Slovence okoli sebe dr. Korošec. Nekaj uspeha so imeli muslimani. Druge stranke so pa vzprico volilnega reda bolj ali manj pogorele. Vlada je zašla v težaven položaj in Pašić si beli glavo, kam sedaj. To je trajalo precej dolgo. Radikalna vlada, ki je izvršila volitve, je najprej vabila v vlado demokrate, ki pa so z ozirom na to, da zahtevajo radikali revizijo vidovdanske ustave, odklonile sodelovanje v vladi. — Nato so radikali prišli na drugo kombinacijo, in sicer s takozvanim federalističnim blokom, ki mu pripadajo Radićevci, muslimani in slovenski klerikalci. Kakor se vidi, precej pestra družba. Sporazum med njimi in radikali je bil baje že podpisan; v soboto pončji pa se je doznalo, da so pogajanja prekinjena. In zopet si bo belil glavo in gladil brado modri čika Nikola.

Da je nevhvaležnost plačilo sveta, je izkusil mnogoizkušeni in resni cesar Janez, ki so ga radikali takoj po volitvah poslali v pokoj.

Čevlji domačih tovarov Peter Kozina & Ko z znamko »Peko« so najboljši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)

Izdajatelj: Frane Svetek.

Odgovorni urednik: Jože Berdajs.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Gospodarstvo.

Rijene na bojnem polju. Po razsulu socialističnih strokovnih organizacij in naraščanju fašistovskih strokovnih organizacij v lanskem letu je imelo za posledico odpust 14.000 železničarjev, ki so bili odpuščeni takoj, ko so dobili fašisti vlado v svoje roke; v januarju letošnjega leta je bilo odpuščenih še 36.000 železničarjev. Postavno je bil odpravljen 8urni delavni čas posebno hitro pri železniških obratih. Odpravljani so bili davki na luksuz (avtomobile itd.) Odpušcanje uradništva je stopilo na dnevni red. Socialistične in komunistične organizacije se je zasedovalo in skušalo iztrebiti. Vojaška službena doba se je povišala od 8 na 18 mesecev. Graditi se je pričelo zračno plovbo, vojaštvo se je zvečalo. V trgovskih pogodbah so postavke, po katerih bo tekom nekaj let nešteto podjetij v privatnih rokah. To je vsa Mussolinijeva liberalna gospodarstva politika.

Gospodarski položaj po ruhrski zasedbi. Gospodarsko krizo je ruhrska zasedba in vedno rastoče komplikacije pri tem vprašanju znatno poosttrila. 10 odstotkov tovarov v ruhrskem ozemlju je sedaj obrat ustavilo, akoravno so bile dobro zaposlene in je bila konjunktura visoka. Premoga od začetka ni manjkalo in so se potrebe krile. Premog, ki so ga morali Nemci dati Francozom, je bil nadomeščen z zgornješlezjskim premogom, ki ga je porabila ostala nemška industrija. Gospodarska kriza se je poosttrila posebno v tobačni industriji. Po nekaterih nemških tovarnah je zaposlenega le še 10 odstotkov delavstva, ostalo delavstvo so tovarne odpustile. V nekaterih tobačnih tovarnah dela delavstvo le 8 ur tedensko. Tudi v tekstilni industriji je 60 odstotkov tovarov pred koncem obratovanja. V kemični, kovinski, strojni, elektrotehnični in usnjarski industriji dnevno narašča

število odpuščenih delavcev, omejuje se poleg tega še obratovanje na krajši delavni čas. Da velekapitali nevarjetno izkorišča ta obupen položaj odpuščenega in brezposelnega delavstva, je jasno. Cene nemških industrijskih izdelkov so mnogo višje kakor cene inozemskih izdelkov. Nemški delavci pa imajo kljub temu mnogo manjše mezde, kakor drugi delavci in znašajo pri večini izdelkov največ 20—30 odstotkov cene industrijskega izdelka. Cene nemških izdelkov so torej mnogo višje in posledica tega je, da nemški trgovci ne morejo konkurirati z inozemskimi cenami — blago ostane doma, se kopiči in kopiči in podjetnik mora obratovanje ustaviti ali pa vsaj zmanjšati, ker ima skladišča polna. Tako so polna skladišča lesa, žita itd. Kako nesmiselno je danes gospodarstvo kaže sedaj to, da podjetniki ne znižajo cen izdelkom, temveč hočejo prisiliti delavstvo, da se znižajo plačo. Ker delavstvo tega noče, se obrati zapirajo — delavstvo pa je brez posla.

Razvoj ruskega proizvodjanja. Marčna številka »Ruskih reformacij« prinaša razvidnico, po kateri se jasno vidi, kako počasi a gotovo je napredovala ruska industrija in produkcija; v primeri s predvojno proizvodnjo je naraščala produkcija sledeče:

	1920	1921	1922
	odstotki:		
premog	26,8	30,8	36,8
petrolej	41,1	42,7	51,0
metalurg. proizvodi	8,7	1,6	2,4
električni izdelki	11,9	20,5	37,6
bombaževina	3,2	7,5	23,6
volna	23,3	17,2	30,6
konoplja	88,2	25,4	36,0
sladkor	5,9	6,7	7,4
alkohol	2,5	4,2	3,4
les (rezan)	16,7	20,9	17,6
gumi	3,1	10,7	24,8

Razno.

Padee soc. vlade na Švedskem. Iz desničarskih socialistov sestavljeni Brantingov kabinet je dobil pri glasovanju za smernice glede socialne zaščite brezposelnih s 76 glasovi proti 60 glasovom v parlamentu nezaupnico. Vlada v obeh zbornicah ni imela večine, pač pa je Brantinga podpirala liberalna stranka. Pri tem glasovanju so se liberalci združili s konzervativci in kmetijskimi poslanci. Nova vlada je sestavljena in konzervativcev.

Barabije v Švici. Vsakogar, ki bi sodeloval pri stavkah v drž. obratih in koncesioniranih podjetjih, naj se kaznuje z zaporom. Značilno je, da je ta predlog sprožil bivši svet švicarskega kantona (okrožja) Freiburg. Znano je, da so državna podjetja priljubljena za eksperimentiranje fašističnih gospodarskih politikov. Kratek pravice državnim nastavljencom pomeni pot do splošnega kratenja

delavskih pravic in delavske svobode. Tudi v »svobodni« Švici so zasijali reakciji nekako boljši časi.

— Mezdne sužnje ustvarjajo Združene države. Združene države severne Amerike so do danes precej omejile število priseljencev. Radi visoke konjunktore je delavnih moči zadnje čase precej primanjkovalo. Za Kanado (dežela na severu Združenih držav) pa zakon o priseljevanju ni veljal, zato so se prebivalci te dežele v velikih množicah izseljevali v Združene države. Pa delavcev je bilo še vedno premalo. Skupina senatorjev v parlamentu je zato predlagala, da se dobi mezdne delavce iz Evrope, ki pa se morajo obvezati, da bodo delali za določeno mezdo in določeno dobo. Kapitalisti so na ta način hoteli dobiti zelo ceno delavno moč in so smatrali s tem delavce za nekeke mezdne sužnje, ki nimajo pravice zahtevati tako mezdo, da bi